

Startbijeenkomst Energieplan Randwijck-Oost

Datum: Maandag 13 november

Locatie: Amsterdamse Hockey & Bandy Club, Amstelveen

Tijd: 19.30-21.00uur

Gespreksleider: Jonneke Stans

Aanwezig namens gemeente Amstelveen:

Patrick Lie, projectmanager Energietransitie

Joke Dijkstra, adviseur Participatie

Rogier van der Laan, teammanager Energietransitie

Adrie ten Bookum, adviseur Energieprestatie & Duurzaamheid

Eva Kramer, lid Buurtteam Randwijck

Aanwezig vanuit de buurt: 52 buurtbewoners

1

De gespreksleider opent de avond en legt uit waarom deze bijeenkomst is georganiseerd.

In 2040 wil de gemeente Amstelveen fossielonafhankelijk zijn. Een belangrijk onderdeel hiervan is verminderde, of idealiter totale onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Dat betekent dat ook woningen op een andere manier verwarmd moeten worden dan met aardgas. Dat kan op verschillende manieren, de gemeente wil per buurt kijken naar de mogelijkheden en een Energieplan maken. Buurtbewoners worden uitgenodigd voor dit plan input te leveren en ook mee te denken. Een kleine inventarisatie laat zien dat uit heel Randwijck-Oost vanavond bewoners aanwezig zijn.

Er volgt een quiz met vragen over woningisolatie.

Iedereen moet staan en als antwoord ofwel een hand omhoog doen, of handen omlaag houden. Wie een antwoord goed heeft, mag blijven staan, anders ga je zitten.

- **Vraag 1** - Wanneer wil de overheid dat alle woningen van het gas af zijn?
 - *Goede antwoord: Vóór 2050.*
 - ◊ Dit heeft iedereen goed
- **Vraag 2** - Is het meest energiezuinige label dat je kan krijgen A++ of A+++++?
 - *Goede antwoord: A+++++*
 - ◊ Dit hebben de meeste mensen fout.
- **Vraag 3** - Wat verandert er nog meer in je huis als je dubbel of triple glas plaatst?
 - *Goede antwoord: Het wordt stiller in huis.*
- **Vraag 4** - Wat is eigenlijk een spouw?
 - *Goede antwoord: Een spouw is de ruimte tussen je binnen- en je buitenmuur.*
- **Vraag 5** - Wat is de gemiddelde terugverdientijd van kleine isolatie-ingrepen?
 - *Goede antwoord: Kortere dan 1 jaar.*
- **Vraag 6** - Is er voor plaatsing van zonnepanelen op je dak een omgevingsvergunning nodig?
 - *Goede antwoord: Soms. (Bijvoorbeeld voor een gebouw met monumentenstatus.)*
- **Vraag 7** - Wat doet een zonnecollector?
 - *Goede antwoord: Verwarmt je tapwater of water in je verwarming.*
- **Vraag 8** - Heb je voor vloerisolatie een kruipruimte nodig?
 - *Goede antwoord: Nee, kan ook anders.*
- **Vraag 9** - Vanaf hoeveel centimeter spreken we van voldoende isolatie op het dak?
 - *Goede antwoord: 8 – 10 cm. (Afhankelijk van het type isolatiemateriaal)*
- **Vraag 10** - Hoeveel van de 1691 woningen in Randwijck-Oost zijn in particulier eigendom met eigen grond?
 - *Goede antwoord: 740 woningen. De overige woningen zijn flats of corporatiewoningen.*

De persoon die het dichtst bij het antwoord op de laatste vraag kwam, is de winnaar van de quiz. Hij ontvangt een cadeautas met spullen om het huis warm en gezellig te maken.

Projectmanager Energietransitie Patrick Lie geeft toelichting op de ambities van de gemeente.

Als onderdeel van de CO₂-uitstoot ambities van Amstelveen is de gemeente in 2022 gestart met buurtgesprekken om samen met de bewoners van een buurt een energieplan op te stellen. Een energieplan om de buurt aardgasvrij-klaar te maken, wat net zoveel betekent als goed isoleren. In het energieplan kan aandacht worden besteed aan buurtspecifieke uitdagingen. Er is gestart in de Zeestratenbuurt en in Randwijck-West, daar zijn al gesprekken met bewoners geweest. Vandaag is er dus de start met Randwijck-Oost, een gevarieerde buurt met verschillende uitdagingen voor verduurzaming; zoals eensteensmuren en glas-in-loodramen. Eén ding is in ieder geval zeker: er ligt veel potentie in het goed isoleren van uw woning.

Iedereen die vanavond aanwezig is, is woningeigenaar. Het is natuurlijk aan jullie om te bepalen hoe de eigen woning te verduurzamen. De rol van de gemeente is om dit zo veel mogelijk te faciliteren en te ondersteunen, bijvoorbeeld met collectieve inkoopacties en het delen van kennis op buurtniveau. De bedoeling van deze bijeenkomst is daarom om van jullie te horen wat er speelt in de buurt. Zijn er bijzonderheden rondom verduurzaming? Zijn er al collectieve acties ondernomen of buurtinitiatieven opgezet?

Daarnaast zijn jullie uitgenodigd om deel te nemen aan een meedenkgroep. De meedenkgroep komt drie avonden bij elkaar in Villa Randwijck, om input en terugkoppeling te geven op het energieplan dat we met elkaar gaan maken. Omdat we graag een beeld van de technische opgave in Randwijck-Oost willen hebben, zullen er vijf woningopnames uitgevoerd worden waar jullie later bericht over krijgen.

Adrie ten Bookum, adviseur Energieprestatie & Duurzaamheid, licht de woningopnames toe.

Verduurzamen begint met inzicht verkrijgen: Hoe staat de woning er nu voor? Wat is de staat van het onderhoud? Welke energiebronnen gebruikt u?

Warmtescans

We willen de energievraag van woningen beperken, daarom is het belangrijk te weten op welke plekken een woning warmte lekt. In 2021 heeft de gemeente warmtescans gemaakt van heel Amstelveen. Dat zijn thermische lucht-foto's waarop je kunt zien hoeveel warmte de woningen op welke plekken afgeven. Deze foto's zijn te zien op de website van de gemeente: <https://www.amstelveen.nl/duurzaamheid/publicatie/duurzame-subsidies-en-acties/thermische-foto-s-amstelveen>

De rode gebieden op de foto's geven aan waar er warmte naar buiten komt. Blauwe daken zijn geïsoleerde daken, rode daken niet. Duidelijk zichtbaar is ook dat later gerealiseerde uitbouwen meestal goed geïsoleerd zijn.

Energielabels

Op de vraag van Adrie wiens huis een energielabel heeft, gaan slechts een paar handen omhoog. Eén iemand heeft label A, een paar hebben label C en nog een paar een label lager dan C. Energielabels zijn gestandaardiseerd vanuit de overheid; ze geven een bepaalde, vergelijkbare waarde voor de isolatie van ramen, gevels et cetera. Daarbij gaan ze uit van een aantal vaste waarden van verwarming, zoals een woonkamer die op 21°C wordt verwarmd. Er wordt een bepaalde behoefte aan fossiele energie van de woning gemeten, en dat bepaalt welk label een woning krijgt. In Randwijck-Oost zijn de meeste woningen gebouwd tussen 1945 en 1970, met beperkte isolatie. 75% van de woningen zit op label D of lager. Er is dus nog veel te doen.

Vraag: Klopt het dat er behoorlijk wat 'cowboys' actief zijn op de markt van energielabels?

Antwoord: Dat was vroeger zo, maar eind 2020 is er een nieuw beleid gekomen. Alle adviseurs die een energielabel

willen opnemen en uitgeven, moeten sindsdien gecertificeerd zijn. Bovendien moeten alle labels op locatie opgenomen worden, dus niet door informatie over een woning op afstand via internet op te zoeken. Verder worden alle adviseurs jaarlijks gecontroleerd. De prijs voor een label kan wel variëren van adviseur tot adviseur.

Vraag: Moet je een energielabel hebben als je je huis wilt verkopen?

Antwoord: Ja dat klopt. Elke makelaar heeft contact met een energieadviseur, maar je kunt ook zelf iemand zoeken hiervoor.

Algemene tips voor het verduurzamen van een woning:

- Bij het nemen van isolatiemaatregelen is het belangrijk om de goede volgorde aan te houden. Ga bijvoorbeeld niet eerst zonnepanelen plaatsen en daarna besluiten tot dakisolatie.
- Kijk in eerste instantie naar isolatiemaatregelen voor vloeren, muren en dak: trek je huis een warme jas aan.
- Let bij isoleren wel op goede ventilatie, want isolatie en ventilatie gaan hand in hand. Heb je schimmel op de muren, dan is er iets mis met de ventilatie.
- Zonnepanelen zijn een interessante maatregel, maar check wel eerst of je dak daarvoor geschikt is.
- De isolatiewaarde van nieuw glas is de laatste jaren enorm omhooggegaan. Dat kan heel interessant zijn om te vervangen.
- Radiatoren inregelen kan 6-7% energieverbruik schelen. Dit gaat over de vraag hoe goed het water door de radiatoren loopt.
- Overgaan op koken via inductie i.p.v. gas is ook een goede maatregel. De gemeente geeft subsidies voor inductiekookplaten. Zie hiervoor de Subsidie Energiebesparing op de website van de gemeente.
- Uiteindelijk gaat het ook om andere warmteopwekkers. Warmtepompen zijn in verschillende soorten en prijsklassen te krijgen.

Vragenronde

Vraag: Randwijck-Oost heeft veel verschillende woningen. Zijn die makkelijk te typeren? Kun je bijvoorbeeld zeggen dat als een woning in 1925 is gebouwd, deze dus slecht geïsoleerd is?

Antwoord: Ja, dit soort algemene conclusies kun je trekken.

V: Is ieder huis in onze buurt niet al geïsoleerd via de Schiphol-actie van de jaren 90 voor geluidsisolatie?

A: Een groot deel van de huizen wel. Maar de geïsoleerde ramen hebben een afschrijving van 20-25 jaar, dus veel ramen zijn inmiddels aan vervanging toe. In Randwijck-West kwamen we erachter dat sommige huizen maar deels geïsoleerd zijn, het dak is bijvoorbeeld niet geïsoleerd bij de overloop en de badkamer. Dit heeft ermee te maken dat het niet als leefruimte werd aangemerkt. Het is goed om te weten wat er wel/niet is geïsoleerd in huis. We zagen bij de woningopnames ook dat sommige ramen 'bloemkolen' in de hoeken hebben: kringelatronen die ontstaan doordat het folie op het glas begint los te laten. Verder kunnen de suskasten warmte lekken. Die zijn goed te vervangen door warmte-terugwin-units, omdat je daarvoor geen leidingwerk nodig hebt. Deze units zijn grotendeels stil, ze tochten niet en zijn bovendien in een geluidwerende versie te krijgen.

V: Komt er een nieuwe Schiphol-actie?

A: Schiphol heeft deze maatregelen toen eenmalig genomen, bovendien was dit een afspraak tussen Schiphol en het Rijk, de gemeente stond hierbuiten. Wel is het zo dat de gemeentes rondom Schiphol zich nu verenigd hebben om over de huidige problemen en uitdagingen te spreken als terugkoppeling naar Schiphol. De verwachting is alleen niet dat er binnen afzienbare tijd een nieuwe actie komt.

- In reactie hierop stelt een aanwezige zich voor aan de andere deelnemers. Hij is klimaatburgemeester in Uithoorn en adviseert om vragen over de vliegtuig-overlast te stellen aan de Maatschappelijke Raad Schiphol. Zie maatschappelijkeraadschiphol.nl of stuur een mail naar info@maatschappelijkeraadschiphol.nl

V: Als er straks een warmtenet komt, is het toch zonde als ik al heb geïnvesteerd in allerlei verduurzamingsmaatregelen zoals een warmtepomp? De meerkosten om van label C naar label A++++ te gaan, verdien ik toch nooit terug?

A: Ten eerste is de kans heel klein dat er een warmtenet in Randwijck-Oost komt. Daarnaast kost een warmtenet ook geld en als er veel warmte weglekt, zullen de kosten daarvoor omhooggaan. Verder is het de primaire doelstelling van verduurzaming om met zijn allen het fossiele-energiegebruik omlaag te brengen, en daarmee klimaatverandering af te remmen. Volgend jaar stelt de gemeente een nieuwe Transitievisie Warmte op. Daarvoor inventariseren we welke alternatieven voor aardgas er zijn en welke middelen in welke buurten beschikbaar komen.

V: Mijn ouders hebben veel last van de hoge grondwaterstand. Ze hebben een convectieput en het huis staat blauw van de condens. Dit schijnt een veelvoorkomend probleem te zijn in de wijk. Heeft dit gevolgen voor het energieverbruik en kan er iets aan gedaan worden?

A: Vochtige lucht verwarmt slechter dan droge lucht, dus ja dit heeft gevolgen voor het energieverbruik. Als er meer mensen en woningen last hebben van vochtproblemen, dan kunnen we kijken of we via het Energieplan mogelijkheden zien om hier iets aan te doen.

V: Kijken jullie voor nieuwe energiebronnen ook breder, bijvoorbeeld naar waterstof?

A: Waterstof als energiebron zal de komende decennia niet voor particulieren beschikbaar komen. Dat wordt met name voor de grote industrie ingezet.

V: Ik begrijp dat je voor spouwmuurisolatie nu ook moet laten onderzoeken of er vleermuizen in je spouw zitten. Dat is kostbaar en kost veel tijd. Mijn buurman omzeilt het probleem door een vleermuiskast op te hangen. Is dat een goede manier?

A: Voor zover wij weten is zo'n vleermuiskast niet voldoende om te mogen isoleren. Het vleermuizenprobleem is best ingewikkeld – de Raad van State heeft bepaald dat je eerst ecologisch onderzoek moet laten uitvoeren of er geen vleermuizen in je spouwmuur zitten. De gemeente stelt nu een soorten-managementplan op waarmee we een ontheffing van dit onderzoek hopen te krijgen voor de hele gemeente. Dat komt er aan, maar duurt nog even.

V: Hoe zit het met verwarmen via aardwarmte, zou dat ook collectief kunnen?

A: Er zijn verschillende manieren van verwarmen met aardwarmte. Een warmte-koudeopslag (WKO) kunt u individueel laten aanleggen. Een andere manier is via diepe geothermie, waarbij geothermie wordt ingezet als bron voor een collectief warmtenet. Dat is in Amstelveen nog niet beschikbaar, maar er worden in de weilanden richting Ouderkerk a/d Amstel nu wel proefboringen gedaan om te kijken of de bodem geschikt is voor geothermie voor deze regio.

V: Zijn er volledig elektrische cv-ketels?

A: Een elektrische verwarmingsketel mag in een woning niet worden gebruikt als hoofdverwarming. Er zijn wel volledig elektrische warmtepompen.

V: Dat Energieplan voor onze buurt duurt nog wel even, begrijp ik. Als ik morgen direct stappen wil ondernemen, waar kan ik dan terecht voor advies?

A: U kunt nu al terecht bij het [EnergieLoket Amstelveen](#). Op de website vindt u veel tips en nuttige informatie. U kunt ook telefonisch een vraag stellen, of een telefonisch adviesgesprek van 30 minuten inplannen met een technisch adviseur. U kunt de klantenservice van het EnergieLoket bereiken van maandag tot en met vrijdag van 9:00 tot 17:30 uur. Telefoon: 088 525 4110 (lokaal tarief) E-mail: vragen@regionaalenergieloket.nl Regionaal EnergieLoket is ook te vinden op [Facebook](#), [LinkedIn](#) en [X \(Twitter\)](#).

6

In gesprek aan tafel

De gespreksleider vraagt iedereen om met elkaar aan tafel in gesprek te gaan over de volgende 5 vragen:

1. Wat zijn de bijzonderheden van woningen in Randwijck-Oost?
2. Zijn er specifieke verduurzamingsuitdagingen voor de woningen?
3. Zijn er goede voorbeelden van verduurzamings-initiatieven in de buurt?
4. Wat zijn de kansen voor collectieve verduurzaming?
5. Wat zijn de uitdagingen die verduurzaming in de weg kunnen staan?

Per tafel vraagt de gespreksleider vervolgens naar één belangrijk besproken punt. De uitkomsten:

- Meerdere woningen hebben op de bovenverdiepingen eensteensmuren die niet geïsoleerd zijn. Daar ligt een behoorlijke opgave.
- Bij veel woningen speelt ook het probleem van een beperkte of afwezige kruipruimte, in combinatie met hoog grondwater. Dat is lastig voor vloer/bodemisolatie.
- Jarenvijftig-woningen hebben een andere aanpak nodig dan jarendertig-woningen.
- Als je cv-ketel nu kapotgaat en je koopt een hybride warmtepomp, dan ben je toch nog steeds afhankelijk van gas? Antwoord: ja, maar het is alvast een stap richting minder gasverbruik.
- Onzekerheid over eventuele hoge kosten door onbetrouwbare aannemers leidt bij mij tot verlamming. De gemeente zou kunnen faciliteren met een keuzemenu: dit kun je doen, met deze partijen.
- Maak dan ook meteen inzichtelijker welke subsidies er beschikbaar zijn en hoe hoog ze zijn. De regels zijn nu heel verwarrend, wanneer je wel/niet aanspraak kunt maken hierop. Maak de subsidieregels eenvoudiger en flexibeler.
- Ik zie hier vanavond vooral oudere mensen die al lang in de wijk wonen. Ik hoor dat ik moet investeren in mijn huis maar het wel in de juiste volgorde moet doen. Dat klinkt allemaal best ingewikkeld. Kan de gemeente hierbij wat meer ondersteunen?
Antwoord: Dat is een rol die kan terugkomen in het Energieplan dat we samen met jullie opstellen. De gemeente kan ondersteunen om vragen beantwoord te krijgen m.b.t. waar te beginnen, en hoe. Daarbij is maatwerk nodig, want iedere woning is verschillend. We gaan in ieder geval vijf typen woningen opnemen die typisch zijn voor de buurt. Er kunnen ook collectieve acties worden opgezet die specifiek voor deze buurt zijn, bijvoorbeeld voor de aanpak van eensteensmuren.

7

Vervolg

Patrick Lie concludeert dat er duidelijk een grote behoefte in de wijk leeft aan advies over hoe te starten met verduurzamen, met welke maatregelen en welke partijen, en hoe dit te financieren. Hij nodigt iedereen uit zich aan te melden voor de meedenkgroep die 3x bij elkaar zal komen om verder te praten over het Energieplan. De eerste sessie zal nog in december van dit jaar plaatsvinden. De input uit deze meedenkgroep zal gebruikt worden voor het Energieplan voor Randwijck-Oost. Aanmelden voor de meedenkgroep kan door een mail met uw naam en adresgegevens te sturen naar: randwijckoost@amstelveen.nl

Eind van dit jaar zullen we starten met de woningopnames van vijf verschillende typen woningen. Hierover wordt nog een brief gestuurd. De gemeente maakt vervolgens samen met een adviseur een selectie uit de aangemelde woningen.

Vraag: maar 2 jaar geleden zijn er toch ook al woningopnames gemaakt?

Antwoord: Klopt, dat is toen door het Energieloket gedaan. Wij willen het nu nog wat grondiger aanpakken, voor een Energieplan dat zo goed mogelijk aansluit op de buurt.

De bijeenkomst wordt gesloten om 21.00 uur en iedereen wordt uitgenodigd voor een hapje en een drankje.